

การย้ายถิ่นของแรงงานสตรีในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ไปมาเลเซีย

Labour Migration of Female in Four Southern Border Provinces to Malaysia

นิสากร กล้านรงค์ Ph.D. (Humanities and Social Sciences)

Nisakorn Klanarong

อาจารย์ สาขานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Department of Geography, Faculty of Humanities and Social Science, Thaksin University

บทนำ

การเคลื่อนย้ายแรงงานของประชาชนจากสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าไปรับจ้างทำงานในประเทศมาเลเซีย เป็นสิ่ง
ที่ปฏิบัติกันมานาน โดยเฉพาะการเข้าไปรับจ้างด้านและเกี่ยวข้าวตามฤดูกาลในรัฐเคดาห์ ปะลิส เปรัก และ กลันตัน
ที่อยู่ทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย และมีพรมแดนติดต่อกับประเทศไทย (Gosling, 1963)

ปัจจุบัน ไม่เฉพาะการเคลื่อนย้ายแรงงานตามฤดูกาล (Seasonal labour migration) เท่านั้น การเคลื่อนย้าย
แรงงานแบบเข้าไป - เย็นกลับ (Commuting labour migration) และการเคลื่อนย้ายแรงงานแบบไป ๆ มา ๆ
(Circular labour migration) เข้ามามีบทบาทสำคัญ นอกจากนั้น สถานที่ปลายทางก็ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงสี่รัฐ
ชายแดนเท่านั้น แต่ได้ขยายไปยังรัฐต่างๆ และในหลายเมืองของประเทศมาเลเซีย เช่น ปีนัง ปาหัง กัวลาลัมเปอร์ หรือ
ยะโฮร์ เป็นต้น งานที่เข้าไปรับจ้างก็หลากหลายทั้งงานบริการ ค้าขาย และ งานในโรงงานอุตสาหกรรม (Ariffin, 1993)
ที่สำคัญจำนวนของแรงงานสตรีที่เคลื่อนย้ายเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียได้เพิ่มจำนวนสูงขึ้นในช่วงสองทศวรรษ
ที่ผ่านมาและมีแนวโน้มจะเพิ่มสูงขึ้นในแต่ละปี แรงงานสตรีเหล่านี้เป็นแรงงานไร้ทักษะและส่วนใหญ่เข้าไปทำงานในประเทศ
มาเลเซียโดยผิดกฎหมาย (Klanarong, 2003) รัฐบาลไทยควรให้ความสนใจและเข้ามามีบทบาทในการจัดการ ป้องกัน
และแก้ไขปัญหาของแรงงานสตรีอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม

บทความนี้เน้นการย้ายถิ่นของแรงงานสตรี ในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย โดยมี
วัตถุประสงค์ในการศึกษา 4 ประเด็น คือ 1.สภาพ และสถานการณ์ของสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อการเคลื่อนย้ายแรงงาน
2.ทำไมแรงงานสตรีต้องไปทำงานในประเทศมาเลเซีย 3.แรงงานสตรีไปทำงานอะไร และที่ไหนในประเทศมาเลเซีย และ
4.ผลกระทบจากการเคลื่อนย้ายไปทำงานในประเทศมาเลเซีย

สภาพและสถานการณ์ของสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อการเคลื่อนย้ายแรงงาน

สี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ สตูล เป็นจังหวัดในภาคใต้ของประเทศไทยที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศมาเลเซียอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ มากกว่า 1,000 กิโลเมตร ขณะที่อยู่ใกล้กับ

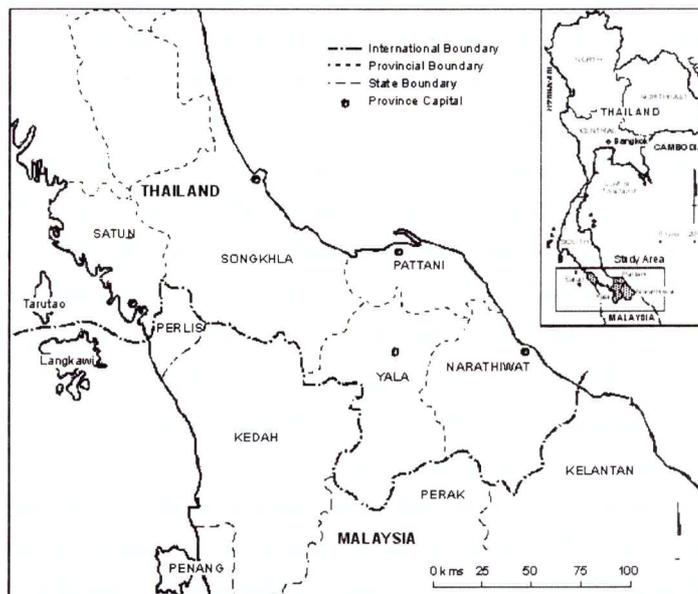
สี่รัฐทางเหนือของมาเลเซีย คือ ปะลิส เกดดาห์ เปรัก และ กลันตัน โดยจากจังหวัดยะลาไปอำเภอเบตงซึ่งมีพรมแดนติดต่อกับรัฐเปรัก ระยะทาง 120 กิโลเมตร หรือจากจังหวัดสตูลไปยังพรมแดนที่ติดต่อกับรัฐปะลิสเพียง 36 กิโลเมตร เท่านั้น (ตารางที่ 1 และ ภาพที่ 1)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบระยะทางจากสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปกรุงเทพฯ และไปอำเภอชายแดนที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซีย

ระยะทางจาก	ไปกรุงเทพฯ		ไปอำเภอชายแดน (กม.)
	โดยรถยนต์ (กม.)	โดยรถไฟ (กม.)	
ปัตตานี	1,100	1,100	*
ยะลา	1,084	1,039	เบตง 120
นราธิวาส	1,149	1,116	สุโหงโกลก 66
สตูล	973	ไม่มีรถไฟ	ควนโดน 36

ที่มา : สภาวัฒนธรรมจังหวัดสตูล, 2542 ; สำนักงานจังหวัดนราธิวาส, 2543 ; สำนักงานจังหวัดยะลา, 2543 ; สำนักงานจังหวัดปัตตานี, 2543

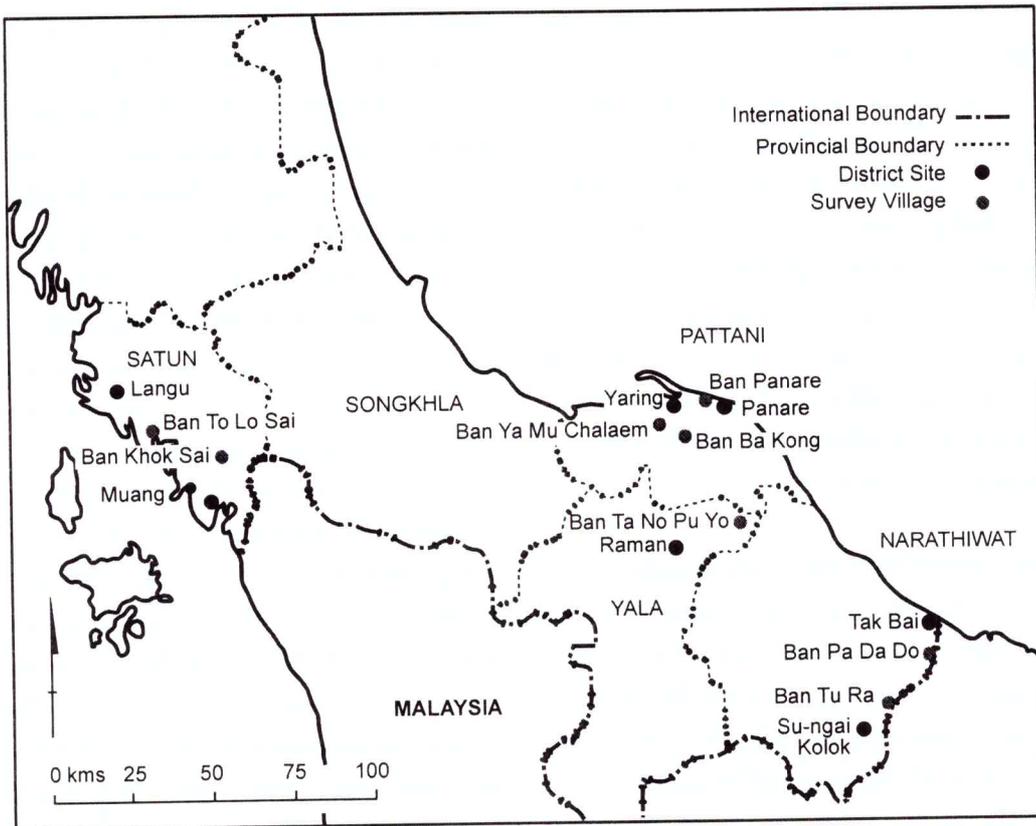
*ปัตตานี เป็นเพียงจังหวัดเดียวที่ไม่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศมาเลเซีย



ภาพที่ 1 ทำเลที่ตั้งของสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

ประชาชนในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่แตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ ของประเทศไทย ส่วนใหญ่ทำงานในภาคเกษตร อาชีพหลักของประชาชนในพื้นที่นี้ คือ ทำนา ทำสวนยางพารา ปลูกมะพร้าว ไม้ผล ประมง และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (สำนักงานจังหวัดปัตตานี, 2543; สำนักงานจังหวัดยะลา, 2543; สำนักงานจังหวัดนราธิวาส, 2543; สำนักงานจังหวัดสตูล, 2543) เกษตรกรในพื้นที่มีการทำงานต่ำกว่าระดับ วางงานแอบแฝงและวางงานตามฤดูกาล (อาหวัง และคณะ, 2540) รายได้จากภาคเกษตรกรรมเพียงลำพังไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต ประชาชนจำเป็นต้องหารายได้เสริม

ผู้ศึกษาได้เก็บข้อมูลภาคสนามระหว่าง พ.ศ. 2542 - 2543 ใน 7 อำเภอ 8 หมู่บ้าน ของจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส และจังหวัดสตูล คือ 1.บ้านบาง 2.บ้านยามูเฉลิม อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี 3.บ้านปานะระ อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี 4.บ้านตานะปูโย๊ะ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา 5.บ้านตือระ อำเภอสู่ไหงโกลค จังหวัดนราธิวาส 6.บ้านปะดาตอ อำเภอดากไบ จังหวัดนราธิวาส 7.บ้านโคกทราย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล และ 8.บ้านตะโล๊ะไส อำเภอละงู จังหวัดสตูล (ภาพที่ 2)



ภาพที่ 2 ทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านที่ศึกษา 8 หมู่บ้าน ในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล

หมู่บ้านที่เลือกเป็นหมู่บ้านในการศึกษา มีเกณฑ์ดังต่อไปนี้ คือ มีแรงงานสตรีที่เคลื่อนย้ายไปทำงานในประเทศมาเลเซียจำนวนมาก มีความหลากหลายของงานที่สตรีจากหมู่บ้านเข้าไปรับจ้างในประเทศมาเลเซีย เช่น งานเลี้ยงเด็ก งานบ้าน ผู้ช่วยหน้าร้าน งานค้าขาย และงานรับจ้างทั้งในภาคเกษตรกรรม และในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น และเป็นหมู่บ้านที่ครอบคลุมอาชีพหลักของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ หมู่บ้านที่ทำนา ทำสวนยางพารา สวนผลไม้ และ ประมง สำหรับอำเภอยะหริ่งเลือกหมู่บ้านที่ศึกษา 2 หมู่บ้าน เนื่องจากอำเภอยะหริ่งเป็นพื้นที่ที่มีการเคลื่อนย้ายไปทำงานในประเทศมาเลเซียมากที่สุดในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สุชาดา, 2529 ; นิสากร, 2533) ส่วนจังหวัดยะลาที่มีประชาชนเคลื่อนย้ายไปทำงานในประเทศมาเลเซียน้อยที่สุดจึงเลือกศึกษาเพียง 1 หมู่บ้าน

จากการสัมภาษณ์ผู้นำของหมู่บ้านทั้ง 8 หมู่บ้านพบว่า ปัญหาเศรษฐกิจเป็นปัญหาหลักของหมู่บ้าน (ร้อยละ 67.5) รองลงมา คือ ปัญหาการศึกษา (ร้อยละ 14.0) และปัญหาสังคม (ร้อยละ 12.5) สถานะทางเศรษฐกิจของหมู่บ้านส่วนใหญ่พอมีพอกิน (ร้อยละ 71.0) และยากจน (ร้อยละ 26.0) และเมื่อเปรียบเทียบกับ 5 ปีที่ผ่านมา จำนวนผู้ว่างงานในหมู่บ้าน และการเคลื่อนย้ายไปหางานนอกหมู่บ้านมีจำนวนสูงขึ้น (ร้อยละ 68.0 และ 67.0 ตามลำดับ) สตรีที่แต่งงานแล้วและยังโสดต้องออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น

ทำไมแรงงานสตรีต้องไปทำงานในมาเลเซีย

ในสังคมมุสลิม บทบาทของบุคคลได้ถูกกำหนดไว้ตามสถานภาพโดยแยกสถานภาพของสตรีและบุรุษอย่างชัดเจน บทบาทของสตรีส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องภายในบ้าน แต่สามารถมีบทบาทนอกบ้านได้ ดลมนรรัตน์, (2540, หน้า 3) ได้กล่าวถึงบทบาทของสตรีไทยมุสลิมไว้ว่า

ตามปกติสตรีมุสลิมไม่นิยมออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน เนื่องจากไม่สะดวกต่อการออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน ส่วนมากจะมีหน้าที่ดูแลครอบครัว ศาสนา อิสลามมิได้จำกัดหน้าที่และบทบาทในการประกอบอาชีพของสตรี หากนางจะประกอบอาชีพต้องได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองหรือสามีเสียก่อน และอิสลามก็ได้วางระบบหน้าที่ให้สตรีมีบทบาทในสังคมในฐานะที่เป็นแม่บ้านและภรรยาเป็นสำคัญ ... อิสลามไม่มีบัญญัติใดเลยที่ห้ามมิให้สตรีประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีพที่ถูกกับลักษณะธรรมชาติของสตรี เช่น ครู พยาบาล เป็นต้น

หน้าที่หลักของสตรีมุสลิมที่แต่งงานแล้ว คือ ดูแลบ้านเรือนของสามี และการเป็นภรรยาและแม่ที่ดี นอกจากนี้อาจช่วยสามีหารายได้เสริมแก่ครัวเรือน โดยทำงานในหมู่บ้านหรือนำของไปขายในตลาด (ระวีวรรณ, 2525) การค้าขายเป็นบทบาททางเศรษฐกิจของสตรีมุสลิมที่เป็นที่ยอมรับในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ระวีวรรณ, 2525; Taneerananon, 1996) ปัจจุบันไม่เพียงเป็นแม่ค้าสตรีมุสลิมในพื้นที่ยังทำงานอื่นๆ เช่น ผู้ช่วยขายของหน้าร้าน, เสริฟอาหาร, ลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม และงานรับจ้างอื่นๆ ทั้งในท้องถิ่น และประเทศอื่นๆ (สว่าง, 2535; อาหวัง และคณะ, 2540) เนื่องจากค่าครองชีพสูงขึ้น และรายได้จากหัวหน้าครัวเรือนตามลำพังไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว

จากการสอบถามผู้เคลื่อนย้ายแรงงานชาย จำนวน 160 คน และผู้เคลื่อนย้ายแรงงานสตรี จำนวน 380 คน ในหมู่บ้านที่ศึกษาเกี่ยวกับเหตุผลที่เดินทางไปทำงานต่างประเทศ พบว่าเหตุผลที่แรงงานสตรีไปทำงานต่างประเทศเกี่ยวข้องกับความจำเป็นของครอบครัวมากกว่าความพึงพอใจส่วนตัว (ดูตารางที่ 2) การไม่มีงานทำในหมู่บ้านเป็นเหตุผลหลักของทั้งแรงงานชายและหญิงในการเดินทางไปทำงานต่างประเทศ (ร้อยละ 50 และ 25.8

ตามลำดับ) เหตุผลอื่นๆ ของผู้เคลื่อนย้ายแรงงานสตรี คือ ต้องการงานและมีรายได้ ช่วยเหลือครอบครัว และพ่อแม่ รายได้ดี ต้องการยกฐานะของครอบครัว ตามพ่อแม่ไปทำงาน และมีงานให้ทำในสถานที่ปลายทาง เป็นต้น

การจำกัดของการมีงานทำในหมู่บ้านและความไม่เพียงพอของรายได้ของครัวเรือนเป็นปัจจัยหลักในการก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานของสตรีในหมู่บ้าน นอกจากการทำงานในท้องถิ่นแล้ว สตรีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังเคลื่อนย้ายแรงงานไปยังประเทศมาเลเซียด้วย

แรงงานสตรีไปทำงานอะไร และที่ไหน ในประเทศมาเลเซีย

จากการเก็บข้อมูลในภาคสนาม พบว่า แรงงานสตรีจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่เข้าไปทำงานบริการตามด้วย งานในภาคเกษตรกรรม และงานในโรงงานอุตสาหกรรม สถานที่ปลายทางของงานที่เข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย คือ รัฐกลันตัน เคดาห์ และ ปะลิส (ตารางที่ 3 และภาพที่ 3)

ตารางที่ 2 เหตุผลในการเดินทางไปทำงานต่างประเทศของผู้เคลื่อนย้ายแรงงานชายและสตรีในหมู่บ้านที่ศึกษา, พ.ศ. 2542-2543

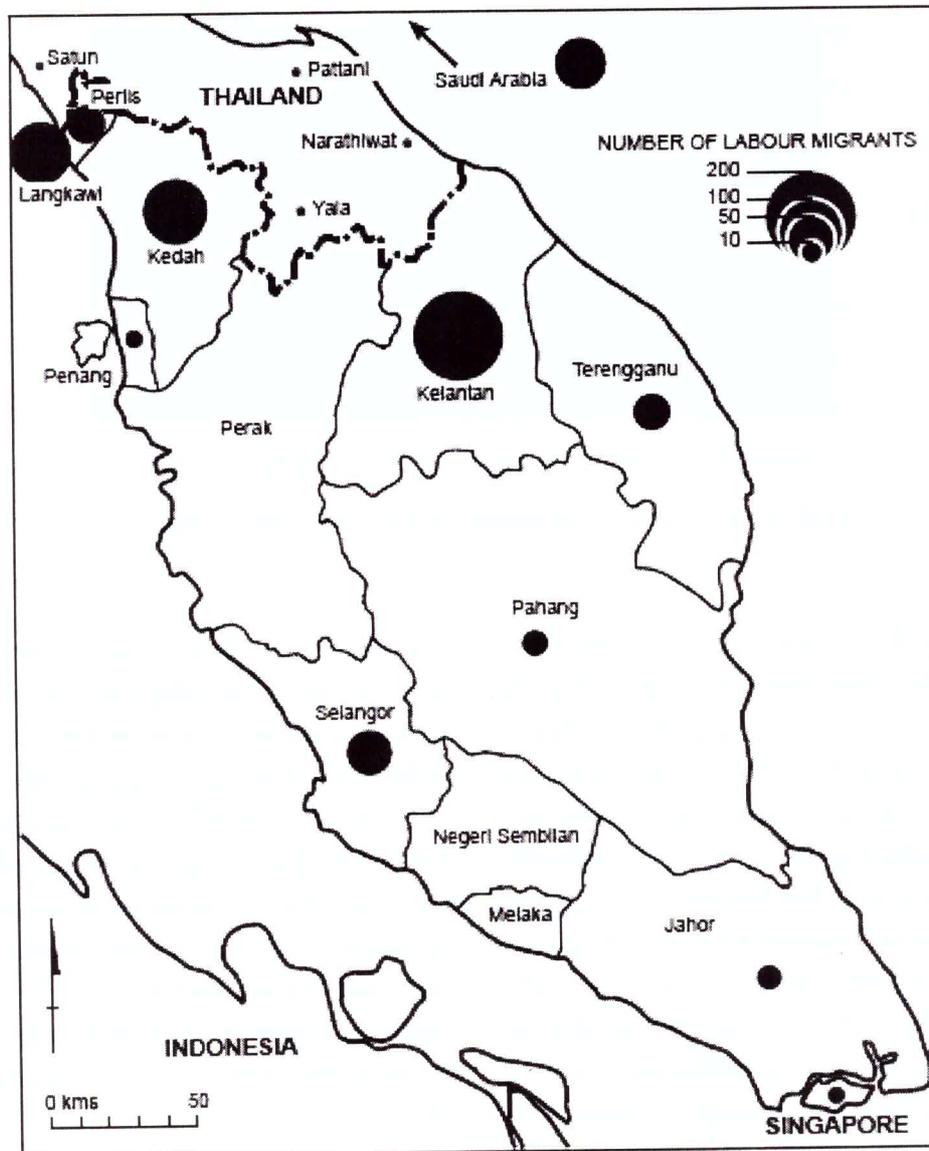
เหตุผลของการเดินทางไปทำงานต่างประเทศ	ผู้เคลื่อนย้ายแรงงานชาย		ผู้เคลื่อนย้ายแรงงานสตรี	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. ไม่มีงานทำในหมู่บ้าน	80	50	98	25.8
2. ต้องการงานและมีรายได้	28	17.5	72	18.9
3. ช่วยเหลือครอบครัว/พ่อแม่	1	0.6	49	12.9
4. รายได้ดี	23	14.4	36	9.5
5. ต้องการยกฐานะของครอบครัว	7	4.4	28	7.4
6. ตามพ่อแม่ไปทำงาน	8	5.0	28	7.4
7. มีงานให้ทำในสถานที่ปลายทาง	5	3.1	28	7.4
8. ถูกชักชวนโดยเพื่อน/ญาติ	-	-	21	5.5
9. หาประสบการณ์	6	3.7	9	2.4
10. มีญาติทำงานในสถานที่ปลายทาง	2	1.3	5	1.3
11. พูดภาษาไทยไม่ได้	-	-	3	0.8
12. หารายได้พิเศษระหว่างปิดภาคเรียน	-	-	3	0.8
รวม	160	100.0	380	100.0

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม, พ.ศ. 2542 - 2543

ตารางที่ 3 งานที่แรงงานสตรีจากหมู่บ้านที่ศึกษา 8 หมู่บ้านเข้าไปทำในประเทศมาเลเซีย

ประเภทงาน	จำนวนของแรงงานสตรีจาก 8 หมู่บ้านที่ศึกษา								
	1	2	3	4	5	6	7	8	รวม
งานบริการ									
เลี้ยงเด็ก	1	-	4	-	10	11	-	1	27
งานบ้าน	-	1	-	-	-	1	2	-	4
เย็บผ้า	10	-	-	-	1	16	-	-	27
พนักงานเสิร์ฟ	13	7	39	1	6	9	16	13	104
แม่ครัว	-	-	1	1	5	-	5	2	14
แคชเชียร์	-	-	1	-	-	-	1	-	2
ผู้ช่วยหน้าร้าน	-	-	-	-	4	6	4	1	15
พนักงานต้อนรับ	-	-	-	-	-	-	-	2	2
งานเกษตรกรรม									
งานในสวนยางพารา	11	9	-	22	-	1	-	-	43
งานในไร่ยาสูบ	7	-	-	-	-	-	-	-	7
ทำนา	-	31	-	3	-	4	21	-	59
ปลูกพืชสมุนไพร	-	-	-	1	-	-	-	-	1
งานในไร่ปาล์มน้ำมัน	-	-	-	1	-	-	-	-	1
งานโรงงาน									
โรงงานข้าวเกรียบ	5	-	3	-	-	-	-	-	8
โรงงานทอผ้า	-	-	-	-	-	1	-	-	1
โรงงานทำปลาทูแห้ง	-	-	-	-	-	-	-	31	31
โรงงานแกะสลักไม้	-	-	-	1	-	-	-	-	1
งานก่อสร้าง	-	1	1	-	-	1	-	-	3
งานค้าขาย									
ร้านขายอาหาร	3	1	1	-	2	-	1	-	8
ขายเสื้อผ้า/ผ้า/ของชำ	-	-	-	-	5	-	-	-	5
ขายส่ง	-	-	-	-	4	-	-	-	4
แม่ค้าผลไม้ที่ตลาด	-	-	-	-	13	-	-	-	13
รวมทั้งสิ้น	50	50	50	30	50	50	50	50	380

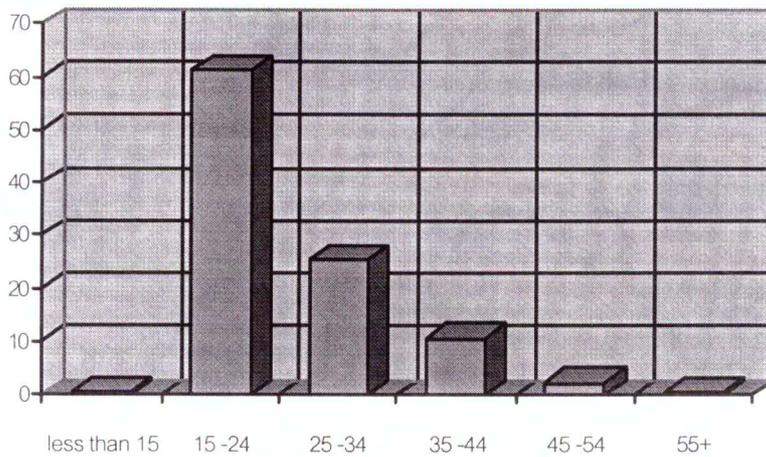
ที่มา : ข้อมูลภาคสนาม, 2542-2543



ภาพที่ 3 สถานที่ปลายทางของแรงงานสตรีที่เข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย

เมื่อพิจารณาอายุในการเคลื่อนย้ายเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียครั้งแรกของแรงงานสตรีในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีแนวโน้มเคลื่อนย้ายเมื่ออายุยังน้อยพบว่า

มากกว่าครึ่งหนึ่งของแรงงานสตรี (ร้อยละ 61) เคลื่อนย้ายครั้งแรกอยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี ตามด้วย 25-34 ปี และ 35-44 ปี ตามลำดับ (ภาพที่ 4)



ภาพที่ 4 อายุของแรงงานสตรีที่เคลื่อนย้ายไปทำงานในประเทศมาเลเซียครั้งแรก

อายุเฉลี่ยของสตรีที่ทำงานในภาคเกษตรกรรมจะสูงกว่าสตรีที่ทำงานในภาคบริการส่วนใหญ่สตรีที่ทำงานในภาคเกษตรกรรมจะแต่งงานแล้ว และเคลื่อนย้ายไปทำงานกับสามี กลุ่มญาติหรือเพื่อนจากหมู่บ้านเดียวกันหรือหมู่บ้านใกล้เคียง สตรีที่เข้าไปทำงานเป็นแม่ค้าก็เคลื่อนย้ายเมื่อมีอายุค่อนข้างมาก ร้อยละ 40 เคลื่อนย้ายครั้งแรกเมื่ออายุ 25-34 ปี สตรีที่มีอายุน้อย ส่วนใหญ่ทำงานเป็นที่เลี้ยงเด็ก พนักงานเสิร์ฟในร้านอาหาร หรือภัตตาคาร หรือเป็นผู้ช่วยขายของหน้าร้าน งานบริการและงานในโรงงานจะเป็นงานที่แรงงานที่มีอายุน้อยและเป็นโสดเข้าไปรับจ้างมากกว่าแรงงานสตรีที่มีอายุมาก จะพบว่าแรงงานที่โสดและอายุน้อยส่วนใหญ่ทำงานในภาคบริการ ขณะที่แรงงานที่แต่งงานแล้ว และอายุมากจะทำงานในภาคเกษตรกรรมมากกว่า

ผลกระทบจากการเคลื่อนย้ายไปทำงานในประเทศมาเลเซีย

เป็นที่น่าสนใจ คือ ประสบการณ์ของแรงงานสตรีจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย ไม่เหมือนกับแรงงานสตรีจากภาคอื่นๆ ของ

ประเทศไทยที่ไปทำงานในต่างประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น สอังก หรือ ไต้หวัน ที่ต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ทั้งสภาพการทำงาน และที่พัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานสตรีที่เข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในญี่ปุ่น ปัญหาที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่แรงงานสตรีจากภาคอื่นของประเทศไทยพบขณะทำงานในต่างประเทศ คือ ปัญหาการสื่อสารกับนายจ้าง และผู้ร่วมงาน และผลกระทบจากความแตกต่างของวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี ขณะที่แรงงานสตรีจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ประสบกับปัญหาเหล่านี้ในขณะที่ทำงานในประเทศมาเลเซีย เนื่องจากมีความคล้ายคลึงกันของภาษา ศาสนา และวัฒนธรรมด้านอื่นๆ

แม้ว่าแรงงานสตรีส่วนใหญ่จากพื้นที่นี้ พอใจกับสภาพของงานที่ทำ และที่พักอาศัย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งรายได้จากการทำงาน แต่เนื่องจากความจริงที่ว่าพวกเธอเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย จึงมีบ้างที่ต้องเสี่ยงต่อการถูกเอาเปรียบ และฉ้อโกง

การเคลื่อนย้ายแรงงานของผู้เคลื่อนย้ายแรงงานในหมู่บ้าน เป็นที่ยอมรับของผู้ไม่เคลื่อนย้ายแรงงานในหมู่บ้าน และผู้นำของหมู่บ้าน เหตุผล คือ

1. ไม่มีงานทำในหมู่บ้าน (ขณะที่มีงานให้ทำในประเทศมาเลเซีย)
2. ผู้เคลื่อนย้ายแรงงานสามารถหารายได้ให้ครอบครัว และค่าจ้างที่ได้รับในประเทศมาเลเซียสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับงานที่คล้ายคลึงกันในหมู่บ้าน
3. การเคลื่อนย้ายแรงงานเป็นการเคลื่อนย้ายชั่วคราว ผู้เคลื่อนย้ายแรงงานออกจากหมู่บ้านไปทำงานในระยะเวลาสั้น

แต่เมื่อสอบถามทัศนคติของผู้ไม่เคลื่อนย้ายแรงงานในหมู่บ้านที่ศึกษาถึงผลดีและผลเสียของผู้เคลื่อนย้ายแรงงาน 4 กลุ่ม คือ หญิงสาวที่ยังไม่แต่งงาน ผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว ชายหนุ่มที่ยังไม่แต่งงาน และ ผู้ชายที่แต่งงานแล้ว พบว่ามีความแตกต่างกัน โดยผู้ชายที่แต่งงานแล้ว ได้รับการยอมรับมากที่สุดในการเดินทางไปทำงานต่างประเทศ (ร้อยละ 71.3) ตามด้วยชายหนุ่มที่ยังไม่แต่งงาน หญิงสาวที่ยังไม่แต่งงาน และ ผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว (ร้อยละ 65.6, 28.1 และ 26.9 ตามลำดับ)

เหตุผลที่ดีในการเดินทางไปทำงานต่างประเทศของผู้ชายที่แต่งงานแล้ว คือ สามารถหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว ส่วนชายหนุ่มที่ยังไม่แต่งงาน เคลื่อนย้ายไปทำงานต่างประเทศดี เพราะเป็นการลดปัญหาทางสังคมในหมู่บ้าน โดยเฉพาะปัญหาสุขภาพเสพติด และการเคลื่อนย้ายแรงงานของพวกเขาเป็นการช่วยเหลือครอบครัวให้มีรายได้เพิ่มขึ้น สำหรับเหตุผลที่ดีสำหรับการเคลื่อนย้ายแรงงานของหญิงสาวที่ยังไม่แต่งงาน คือ มีรายได้เป็นของตัวเอง และช่วยเหลือครอบครัวได้ แต่ผู้ไม่เคลื่อนย้ายแรงงานบางส่วนมองว่าการเคลื่อนย้ายแรงงานของหญิงสาวที่ยังไม่แต่งงานไม่ดี เพราะว่าการเดินทางไปทำงานต่างประเทศมี “ความเสี่ยง” โดยเฉพาะในเรื่องเพศสัมพันธ์หรือความใกล้ชิดกับผู้ชายอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คนที่อยู่ในครอบครัว หญิงสาวที่ยังไม่แต่งงานควรอยู่ใกล้ชิดกับพ่อแม่ที่บ้าน และอายุยังน้อยเกินไปที่จะไปทำงานต่างประเทศ เหตุผลที่ไม่ดีสำหรับการเคลื่อนย้ายแรงงานของผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว

จะสัมพันธ์กับบทบาทของผู้หญิง คือ การเป็นภรรยาและแม่ โดยผู้ไม่เห็นด้วยให้เหตุผลว่า ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วควรอยู่บ้านปรนนิบัติสามี หุงหาอาหาร และทำความสะอาดบ้าน และดูแลลูก ๆ เพราะหน้าที่เหล่านี้เป็นหน้าที่หลักของภรรยา และแม่ ผู้ไม่เคลื่อนย้ายแรงงานบางส่วนมองว่าการไปทำงานต่างประเทศของผู้หญิงขัดกับความเชื่อของศาสนาอิสลาม และเป็นการยากที่จะยอมรับที่ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วทิ้งบ้าน และแยกกันอยู่กับสามีของพวกเขา เพื่อไปทำงานต่างประเทศ แต่มีข้อสังเกตว่า ผู้ไม่เคลื่อนย้ายแรงงานจะสนับสนุนการเคลื่อนย้ายของผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว ในกรณีที่ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วเคลื่อนย้ายไปกับสามี หรือไปทั้งครอบครัวหรือเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียแบบเข้าไป-เย็นกลับ

การใช้จ่ายเงินจากการไปทำงานในประเทศมาเลเซียของแรงงานสตรี จะเห็นว่าเงินส่วนใหญ่ถูกใช้จ่ายเพื่อวัตถุประสงค์ของครัวเรือนมากกว่าใช้จ่ายส่วนตัวการใช้เงินส่วนใหญ่เพื่อบริโภคในชีวิตประจำวันของครัวเรือน (ร้อยละ 64.5) ร้อยละ 14.2 ใช้ซื้อสิ่งของเครื่องใช้ภายในครัวเรือน และที่เหลือใช้ซ่อมแซม หรือสร้างบ้าน เพื่อการศึกษาของลูก ซื้อที่ดิน และ ประกอบธุรกิจขนาดเล็ก

การไปทำงานในประเทศมาเลเซียทำให้สถานภาพทางเศรษฐกิจของแรงงานสตรีดีขึ้นในภาพรวม และการเคลื่อนย้ายแรงงานของแรงงานสตรีเหล่านี้ก็ได้ส่งผลกระทบต่อตลาดแรงงานในท้องถิ่น แต่ก่อให้เกิดปัญหาในครัวเรือน นั่นคือ การเคลื่อนย้ายของแรงงานของสตรี ทำให้เกิดปัญหาขาดคนทำงานบ้าน ขาดคนดูแลเด็กและคนแก่ในครัวเรือน ไม่มีใครดูแลสามี นอกจากนี้ทำให้เกิดปัญหาครอบครัว คือ เด็ก ๆ ถูกทิ้งไว้กับปู่ ย่า ตา ยาย หรือ ญาติ การแยกกันอยู่ของสามี ภรรยา และเด็ก ๆ ขาดความรักความอบอุ่นจากแม่ และความกังวลของพ่อแม่ที่ลูกสาวต้องไปทำงานไกลบ้าน

อย่างไรก็ตาม ผลกระทบจากการเคลื่อนย้ายแรงงานที่ประเมินโดยแรงงานสตรีที่เคลื่อนย้ายเอง พบว่ามีผลดีมากกว่าผลเสีย แรงงานสตรีร้อยละ 57 กล่าวว่า

ผลกระทบในทางที่ดี คือ สถานะทางเศรษฐกิจของเธอดีขึ้นกว่าก่อนเคลื่อนย้ายแรงงาน ร้อยละ 17 กล่าวคือ เธอสามารถมีรายได้เป็นของตัวเอง นอกจากนี้สามารถช่วยเหลือและจุนเจือครอบครัว ซ้ำที่ดินและมีธุรกิจขนาดเล็กเป็นของตัวเอง ผลกระทบในทางที่ไม่ดีของการเคลื่อนย้ายแรงงานที่แรงงานสตรีตอบ คือ การต้องแยกกันอยู่กับครอบครัว

สรุป

การจำกัดของการมีงานทำในหมู่บ้าน และความไม่เพียงพอของรายได้ของครัวเรือนเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้สตรีเคลื่อนย้ายแรงงาน แต่สถานภาพและบทบาทของสตรีที่ปฏิบัติในครัวเรือนมีผลต่อการเคลื่อนย้าย เนื่องจากความรับผิดชอบต่องานบ้าน ถูกพิจารณาว่าเป็นบทบาทที่สำคัญที่สุดของผู้หญิง โดยเฉพาะแม่และภรรยาแต่ข้อจำกัดของการมีงานทำในหมู่บ้านและความไม่เพียงพอของรายได้ของครอบครัว ก่อให้เกิดการยอมรับ โดยการสนับสนุนให้ผู้หญิงเคลื่อนย้ายไปทำงานนอกบ้านทั้งในประเทศ และต่างประเทศ แต่การเลือกเพศในการเคลื่อนย้ายยังคงมีอยู่ แรงงานชายยังได้รับการยอมรับในการเคลื่อนย้ายมากกว่าแรงงานสตรี และปัญหาที่แรงงานสตรีต้องเผชิญในสถานที่ปลายทางก็แตกต่างจากแรงงานชาย รายได้จากการทำงานของสตรีแม้จะมีจำนวนไม่มากนัก แต่มีความสำคัญ เพราะเงินที่ได้จากการไปทำงานในประเทศมาเลเซีย ถูกใช้จ่ายภายในครอบครัวเป็นหลัก มาเลเซียยังไม่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง รัฐบาลควรเข้าไปมีส่วนในการแก้ปัญหาหรือจัดหาอาชีพเสริมที่เหมาะสมแก่สตรีในพื้นที่นี้

เอกสารอ้างอิง

ดลมนรจณ์ บากา. (2540). รายงานการวิจัย เรื่องบทบาทด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของสตรีไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้. ปัตตานี : วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

นิสากร วิทย์ปรีชากุล. (2533). “บทบาทของโครงข่ายทางสังคมในการเคลื่อนย้ายแรงงานไปทำงานในประเทศมาเลเซีย : กรณีศึกษาหมู่บ้านจระรัง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ระวีวรรณ ชุ่มพฤษ. (2525). “บทบาทของสตรีไทยมุสลิมในหมู่บ้านรูสะมิแล”. รูสะมิแล. 6(1), 54-85.

สว่าง เลิศฤทธิ. (2535). สตรีไทยมุสลิมกับโรงงานอุตสาหกรรมในปัตตานี: ศึกษาผลกระทบต่อวิถีชีวิต. ปัตตานี : สถาบันศิลปและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

สำนักงานจังหวัดนราธิวาส. (2543). รายงานประจำปี 2543 จังหวัดนราธิวาส. นราธิวาส : สำนักงานจังหวัดนราธิวาส.

สำนักงานจังหวัดปัตตานี. (2543). รายงานประจำปี 2543 จังหวัดปัตตานี. ปัตตานี : สำนักงานจังหวัดปัตตานี.

สำนักงานจังหวัดสตูล. (2543). รายงานประจำปี 2543 จังหวัดสตูล. สตูล : สำนักงานจังหวัดสตูล.

สำนักงานจังหวัดยะลา. (2543). รายงานประจำปี 2543 จังหวัดยะลา. ยะลา : สำนักงานจังหวัดยะลา.

สภาวัฒนธรรมจังหวัดสตูล. (2542). เรารักสตูล. สงขลา : ชานเมืองการพิมพ์.

สุชาดา ทวีสิทธิ์. (2529). “การเคลื่อนย้ายเชิงพื้นที่ของแรงงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดปัตตานี”. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัย-ประชากรและสังคม) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

อาหวัง ล่ามูญ, อับดุลรอซิด เจมะ และกูสุมา ล่ามูญ.

(2540). “สภาพการมีงานทำและการว่างงานในชุมชนมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้”

วารสารสงขลานครินทร์ 3(ม.ค.-เม.ย.), 191-206.

- Ariffin, J. (1993). "Migration of workers from ASEAN countries into Malaysia". Proceedings of the International Colloquium Migration, Development and Gender in the ASEAN Region Population Student Unit, Faculty of Economics and Administration, University of Malaya, Kuala Lumpur, Malaysia.
- Gosling, L.A.P. (1963). Migratory Agricultural Labor in Malayan Padi Production. Anthropology and Social Sciences. (3) 185-186.
- Klanarong, Nisakorn. (2003). "Female International Labor Migration from Southern Thailand". Ph.D. Thesis in Population and Human Resources, Department of Geographical and Environmental Studies, The University of Adelaide, South Australia, Australia.
- Taneerananon, Sirirat. (1996). "Women's Role in the Social and Economic Development Process : A Study of Lower Southern Thailand". Paper presented at the Sixth International Interdisciplinary Congress on Women. Adelaide, South Australia. 22-26 April 1996.